

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILO JÄÄSKINEN
přednesené dne 30. ledna 2014¹

Věc C-438/12

**Irmengard Weber
proti
Mechthilde Weber**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht München (Německo)]

„Soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 22 bod 1 — Výlučná příslušnost — Spory, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem — Zahrnutí předkupního práva k nemovitosti — Článek 27 odst. 1 — Překážka věci zahájené — Pojem ‚žaloby mezi týmiž účastníky řízení‘ — Pojem ‚zahájení řízení v téže věci‘ — Sankce zneužití práva podat žalobu — Článek 22 bod 1 ve spojení s článkem 27 odst. 1 — Článek 28 odst. 1 — Vzájemná souvislost — Kritéria posouzení přerušování řízení — Článek 27 ve spojení s článkem 28 — Právo na účinnou soudní ochranu“

I – Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht München (Německo) se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech², zejména jeho čl. 22 bodu 1³, čl. 27 odst. 1⁴ a čl. 28 odst. 1⁵. Soudní dvůr se má vyjádřit k výkladu pravidla výlučné příslušnosti použitelného na věcná práva k nemovitostem, jakož i pravidel použitelných v případě litispendence nebo vzájemné souvislosti, jež jsou obsažena ve zmíněném nařízení.

2. Na úvod chci upřesnit, že podle mého názoru je vhodné provést přeskupení spočívající v přezkumu řady otázek položených Soudnímu dvoru nikoli v pořadí určeném předkládajícím soudem, nýbrž v pořadí, které je výhodnější z hlediska systematiky nařízení č. 44/2001.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04 s. 42.

3 — Podle tohoto ustanovení „[b]ez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost: [...] pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem [...], soudy členského státu, na jehož území se nemovitost nachází“.

4 — Z odstavce 1 zmíněného článku 27 vyplývá, že „[j]e-li u soudů různých členských států zahájeno řízení v *téže věci mezi týmiž stranami*, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první“. Mnou zdůrazněná slova odpovídají dvěma výrazům, jejichž výklad je konkrétně požadován v rámci projednávané věci.

5 — Odstavec 1 téhož článku stanoví, že „[j]sou-li u soudů různých členských států zahájena řízení, které navzájem souvisejí, může soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení přerušit“. Jeho odstavec 3 upřesňuje, že „[v]e smyslu tohoto článku žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že jejich společné projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.

3. Především se má Soudní dvůr vyslovit k tomu, zda se čl. 22 bod 1 uvedeného nařízení, jenž vyhrazuje výlučnou příslušnost soudům členského státu, na jejichž území se nachází nemovitost, která je předmětem sporných věcných práv, uplatní ohledně žaloby, již se chce žalobce domoci určení toho, že předkupní právo k nemovitosti nebylo vykonáno platně⁶.

4. V souvislosti s předcházejícím bodem je cílem další otázky⁷ zjistit, zda v případě překážky litispendence ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, smí zohlednit – v zájmu toho, aby nepřerušil řízení – skutečnost, že podle jeho názoru soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, není soudem, který je výlučně příslušný podle čl. 22 bodu 1 téhož nařízení, a že tudíž rozhodnutí, jež má vydat, nebude uznáno v jiných členských státech podle čl. 35 odst. 1 tohoto nařízení⁸.

5. Předkládající soud chce rovněž vědět, zda lze mít za to, že se pravidlo překážky litispendence upravené v článku 27 nařízení č. 44/2001 vztahuje na dva spory předložené soudům různých členských států, jednak tehdy, jsou-li dvě osoby v jednom z těchto řízení spolužalovanými v poměru k třetí osobě a v jiném řízení jsou tyto dvě osoby protistranami, a jednak týkají-li se zmíněné spory návrhů zakládajících se na různých důvodech, ale v obou případech je nejprve nutno rozhodnout stejnou právní otázku⁹.

6. Dále byl Soudní dvůr požádán o upřesnění, zda v rámci rozhodnutí o přerušení řízení, jež musí přijmout na základě čl. 27 odst. 1 uvedeného nařízení, musí soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nejen zkoumat námitku účastníka řízení, podle níž se druhý účastník řízení dopustil zneužití práv tím, že podal žalobu k soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, ale zároveň zachovat právo na soudní ochranu druhého žalobce, a v případě kladné odpovědi, jaké důsledky je z toho třeba vyvodit¹⁰.

7. Kromě toho je žádán, aby určil, zda soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, musí před tím, než může použít čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 týkající se vzájemně souvisejících řízení vedených před soudy různých členských států, rozhodnout, že čl. 27 odst. 1, téhož nařízení, týkající se případů překážek litispendence, se v projednávané věci nepoužije¹¹.

8. Konečně se předkládající soud dotazuje, jaká kritéria může zohlednit v rámci výkonu posuzovací pravomoci přiznané čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001, přičemž je třeba připomenout, že přerušení řízení je v případě vzájemné souvislosti¹² fakultativní.

II – Spor v původním řízení, předběžné otázky, a řízení před Soudním dvorem

9. Spor v původním řízení je veden mezi I. Weber a M. Weber, dvěma sestrami ve vyšším věku, jež spoluvlastní – v poměru šesti desetin ku čtyřem desetinám – pozemek nacházející se v Mnichově (Německo). Na základě notářského zápisu ze dne 20. prosince 1971 bylo k této nemovitosti zapsáno v souladu s § 1094 odst. 1 německého občanského zákoníku¹³ (Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „BGB“) do pozemkových knih předkupní právo ve prospěch I. Weber.

6 — Viz třetí předběžnou otázku.

7 — Viz čtvrtou předběžnou otázku.

8 — Kapitola III oddíl 1 nařízení č. 44/2001 pojednává o uznávání rozhodnutí, vydaných v některém členském státě, v jiném členském státě. Ve zmíněném oddílu čl. 34 bod 3 stanoví, že rozhodnutí se neuzná zejména tehdy, je-li neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi týmiž stranami v členském státě, v němž se o uznání žádá. Článek 35 odst. 1 doplňuje, že „[r]ozhodnutí se rovněž neuzná, byly-li porušeny oddíly 3, 4 a 6 kapitoly II [...]“, což zahrnuje výlučnou příslušnost v případě věcných práv k nemovitostem.

9 — Viz první a druhou předběžnou otázku.

10 — Viz pátou předběžnou otázku a první část osmé předběžné otázky.

11 — Viz šestou předběžnou otázku.

12 — Viz sedmou předběžnou otázku a druhou část osmé předběžné otázky.

13 — Toto ustanovení stanoví, že „[n]emovitost lze zatížit tak, že ten, v jehož prospěch je zatížena, má vůči vlastníku předkupní právo“.

10. Notářsky ověřenou smlouvou ze dne 28. října 2009 M. Weber prodala svůj podíl ve výši čtyř desetin společnosti Z. GbR, založené podle německého práva, na jejímž vedení se podílí její syn P. F. Calmetta, advokát usazený v Miláně (Itálie). Podle jednoho z ujednání této smlouvy si M. Weber vyhradila právo od ní odstoupit, platné do 28. března 2010 a podrobené určitým podmínkám.

11. Irmengard Weber, informována notářem, který v Mnichově ověřil uvedenou smlouvu, uplatnila dne 18. prosince 2009 na základě článků 463 a 464 BGB¹⁴ své předkupní právo k výše uvedenému podílu.

12. Dne 25. února 2010 I. Weber a M. Weber smlouvou uzavřenou před tímž notářem výslovně uznaly účinné uplatnění tohoto předkupního práva a dohodly se na převodu nemovitosti na I. Weber, za tutéž cenu, jako byla cena sjednaná v kupní smlouvě podepsané M. Weber a společností Z. GbR. Zřejmě se obě dohodly, že notář neprovede zápis o převodu vlastnictví k nemovitosti do pozemkových knih dříve, než se se M. Weber vzdá svého práva odstoupit od smlouvy plynoucího ze smlouvy ze dne 28. října podle § 873 odst. 1 BGB¹⁵ a § 19 zákona o pozemkových knihách (Grundbuchordnung)¹⁶. Dne 2. března 2010 zaplatila I. Weber dohodnutou kupní cenu, tj. 4 miliony eur. Dopisem ze dne 15. března 2010, M. Weber prohlásila, že uplatňuje zmíněné právo odstoupit od smlouvy.

13. Návrhem ze dne 29. března 2010, oznámeným I. Weber dne 11. května 2010, podala společnost Z. GbR k Tribunale ordinario di Milano (civilní soud v Miláně) žalobu proti I. Weber a M. Weber, jíž se domáhala zjištění neplatnosti výkonu předkupního práva I. Weber, jakož i platnosti smlouvy uzavřené mezi M. Weber a touto společností.

14. Dne 15. července 2010 podala I. Weber žalobu k Landgericht München I, jíž se domáhala, aby bylo M. Weber uloženo poskytnout souhlas k zápisu jí vlastněných čtyř desetin dané nemovitosti¹⁷. M. Weber vznesla vůči této žalobě námitku a dovolávala se *in limine litis* existence překážky litispendence z důvodu sporu projednávaného před zmíněným italským soudem.

15. Usneseními ze dne 1. dubna 2011 a 23. srpna 2011 Landgericht München I na základě čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 a podpůrně čl. 28 odst. 1 a 3 téhož nařízení přerušil řízení, které před ním probíhalo, vzhledem k řízení vedenému před Tribunale ordinario di Milano, soudem, ke kterému byla podána žaloba jako k prvnímu.

16. Irmengard Weber podala odvolání k Oberlandesgericht München. Rozhodnutím ze dne 16. února 2012 došlým dne 2. října 2012 se tento soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky, přičemž upřesnil, že stanovisko, jež zaujal Landgericht München I, se mu jeví jako opodstatněné:

„1) Vztahuje se působnost článku 27 nařízení [č. 44/2001] rovněž na případy, kdy mají oba účastníci řízení ve sporu postavení žalovaného, jelikož proti oběma účastníkům řízení podala žalobu třetí strana, a v jiném sporu mají tito účastníci řízení postavení žalobce a žalovaného? Jedná se v takovém případě o spor „mezi týmiž účastníky řízení“, nebo musí být různá návrhová žádání, která žalobce předložil v řízení proti oběma žalovaným, zkoumána samostatně, takže nelze vycházet z toho, že je dán spor „mezi týmiž účastníky řízení“?

14 — Článek 463 BGB stanoví, že „[k]do má předkupní právo k určité věci, může toto předkupní právo uplatnit, uzavřel-li povinný ohledně této věci kupní smlouvu s třetí osobou“. Podle § 464 BGB: [1] „Předkupní právo se uplatní prohlášením určeným povinnému. Toto prohlášení nemusí mít formu stanovenou pro kupní smlouvu. [...] Uplatněním předkupního práva se uskuteční převod věci mezi oprávněným a povinným za podmínek, které povinný sjednal s třetí osobou“.

15 — Podle tohoto ustanovení „[k] převodu vlastnictví k nemovitosti [...] je nezbytná dohoda oprávněného a druhé strany o změně práv a vkladu této změny práv do pozemkových knih, nestanoví-li zákon jinak“.

16 — Stanoví, že „[z]ápis se provede, souhlasí-li s ním ten, jehož právo je zápisem dotčeno“.

17 — Na podporu této žaloby se I. Weber dovolávala skutečnosti, že právo odstoupit od smlouvy sjednané mezi společností Z. GbR a M. Weber je ohledně ní neúčinné a nepředstavuje smluvní podmínku, jež by se na ní vztahovala, a to z důvodu uplatnění jejího předkupního práva.

- 2) Jedná se o žalobu ‚v téže věci‘ ve smyslu článku 27 nařízení č. 44/2001, pokud návrhová žádání a odůvodnění žaloby jsou sice v obou řízeních rozdílná, avšak
 - a) pro rozhodnutí v obou rozhodnutích musí být zodpovězena tatáž předběžná otázka nebo
 - b) v řízení v rámci podpůrného návrhu se vyžaduje rozhodnutí o právním vztahu, který je v druhém řízení významný jako předběžná otázka?
- 3) Jedná se o žalobu, jejímž předmětem je ve smyslu čl. 22 [bodu] 1 nařízení č. 44/2001 věcné právo k nemovitostem, pokud je podán návrh na rozhodnutí, že žalovaný nevykonal platně věcné předkupní právo, které mu bezpochyby podle německého práva náleží, k pozemku nacházejícímu se v Německu?
- 4) Musí soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v rámci svého rozhodnutí podle čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, a tedy před tím, než soud, který řízení zahájil jako první, rozhodne o příslušnosti, zkoumat, zda soud, který řízení zahájil jako první, je na základě čl. 22 [bodu] 1 nařízení č. 44/2001 nepříslušný, jelikož taková nepříslušnost soudu, který řízení zahájil jako první, by podle čl. 35 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vedla k tomu, že případné rozhodnutí soudu, který řízení zahájil jako první, nebude uznáno? Je čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 na soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nepoužitelný, pokud tento soud dospěje k závěru, že soud, který řízení zahájil jako první, je nepříslušný na základě čl. 22 odst. 1 nařízení č. 44/2001?
- 5) Je soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v rámci svého rozhodnutí podle čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, a tedy ještě před tím, než soud, který řízení zahájil jako první, rozhodne o příslušnosti, povinen zkoumat námitku jednoho účastníka řízení, podle níž druhý účastník řízení se podáním návrhu na soud, který řízení zahájil jako první, dopustil zneužití práva? Je čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 nepoužitelný na soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, pokud tento soud dospěje k závěru, že podání návrhu k soudu, který řízení zahájil jako první, představuje zneužití práva?
- 6) Je použití čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 podmíněno tím, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nejprve rozhodne, že se v konkrétním případě článek 27 zmíněného nařízení nepoužije?
- 7) Může být v rámci diskreční pravomoci, která je přiznána na základě čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 zohledněno,
 - a) že se soud, který řízení zahájil jako první, nachází v členském státě, v němž ze statistického hlediska trvá řízení podstatně déle než ve členském státě, v němž se nachází soud, u něhož bylo řízení zahájeno později,
 - b) že podle názoru soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, je třeba použít právo členského státu, v němž se nachází soud, u něhož bylo řízení zahájeno později,
 - c) věk účastníka řízení,
 - d) vyhlídky na úspěch žaloby před soudem, který řízení zahájil jako první?
- 8) Je třeba při výkladu a použití článků 27 a 28 nařízení č. 44/2001 zohlednit, kromě cíle zabránit vydání neslučitelných, resp. vzájemně si odporujících rozhodnutí, i právo druhého žalobce na přístup k soudu?“

17. Z dokumentů, které byly později založeny do spisu, vyplývá, že rozsudkem ze dne 23. května 2013 se Tribunale ordinario di Milano prohlásil za nepříslušný ve prospěch německých soudů ohledně řízení zahájených mezi společnostmi Z. GbR na jedné straně a I. Weber a M. Weber na straně druhé.

18. Soudnímu dvoru byla předložena písemná vyjádření I. Weber, M. Weber, německé vlády, vlády Spojeného království a švýcarské vlády, jakož i Evropské komise. Na jednání dne 9. října 2013 přednesli své řeči pouze zástupci I. Weber, M. Weber a Komise.

III – Analýza

19. Na úvod připomínám, že jelikož nařízení č. 44/2001 nahradilo Úmluvu ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech¹⁸, výklad ustanovení této úmluvy podaný Soudním dvorem platí rovněž pro ustanovení tohoto nařízení, pokud lze ustanovení těchto nástrojů kvalifikovat jako rovnocenná¹⁹. V projednávané věci je takováto rovnocennost dána pro veškerá ustanovení, jež tvoří předmět předběžných otázek, jelikož čl. 22 bodu 1 čl. 27 bodu 1 a čl. 28 odst. 1 zmíněného nařízení odrážejí tutéž systematiku jako odpovídající ustanovení Bruselské úmluvy²⁰, a navíc mají téměř totožné znění²¹.

20. Kromě toho zdůrazňuji, že pokládám za nezbytné přeskupit předběžné otázky a pojednat o nich v jiném pořadí, než je to, které zvolil předkládající soud. Konkrétně svou analýzu započnu třetí otázkou, která se týká výlučné příslušnosti stanovené v čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001, a poté přistoupím ke čtvrté otázce, jež má vyjasnit účinky tohoto ustanovení na pravidlo překážky litispendence stanovené v článku 27 téhož nařízení. Toto pořadí považuji za logické, neboť podle mého názoru v případě, že je vnitrostátnímu soudu přiznána takováto výlučná příslušnost na základě uvedeného nařízení, není povinen zkoumat, zda jsou naplněna hmotněprávní kritéria litispendence, o která se jedná v obou prvních předběžných otázkách²², u sporu, který mu byl předložen později. Domnívám se totiž, že za takovéhoho předpokladu nemůže být žádný soud jiného členského státu současně právoplatně příslušný.

A – K výkladu čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001 a jeho spojení s článkem 27 téhož nařízení

1. K zahrnutí věcného předkupního práva do působnosti pravidla výlučné příslušnosti stanoveného v čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001 (třetí otázka)

21. Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda je, jak se tento soud domnívá, žaloba na zjištění, že žalovaný platně nevykonával své věcné předkupní právo, jež existuje podle hmotného práva členského státu, ohledně nemovitosti, jež se nachází v tomto členském státě, žalobou týkající se jednoho z „věcných práv k nemovitostem“ podle čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001. Pokud bude tato otázka zodpovězena kladně, podléhala by tato žaloba do výlučné příslušnosti přiznané tímto ustanovením soudům „členského státu, na jehož území se nemovitost nachází“.

22. Konkrétně se dotazuje, zda žaloba směřující k zneplatnění výkonu předkupního práva k nemovitosti nacházející se v Německu, jako je ta, kterou společnost Z. GbR podala k italskému soudu, spadá do působnosti tohoto článku, z čehož by vyplývalo, že v tomto případě jsou výlučně příslušné německé soudy.

18 — Úř. věst. L 299, s. 32, Úmluva, ve znění následných úmluv o přistoupení nových členských států k této úmluvě (dále jen „Bruselská úmluva“).

19 — Viz zejména rozsudek ze dne 14. listopadu 2013, Maletic (C-478/12, bod 27 a citovaná judikatura).

20 — To znamená čl. 16 odst. 1 písm. a), čl. 21 odst. 1 a čl. 22 odst. 1 Bruselské úmluvy.

21 — Viz rozsudek ze dne 25. října 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, body 31 a 32), jakož i rozsudek ze dne 3. října 2013, Schneider (C-386/12, bod 21), z nichž první se týká článku 27 a druhý článku 22 nařízení č. 44/2001.

22 — To znamená totožnost účastníků řízení, právního důvodu, a předmětu.

23. Uvádím, že M. Weber tvrdí, že tato předběžná otázka je nepřípustná jednak proto, že předmětem návrhu na nucený zápis do pozemkových knih nejsou věcná práva k nemovitostem ve smyslu čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001, protože byl podán k německým soudům, a jednak proto, že je bez významu pro rozhodnutí o přerušení řízení, které by předkládající soud mohl přijmout podle článku 27 a článku 28 uvedeného nařízení²³.

24. Z ustálené judikatury však vyplývá, že odmítnutí ze strany Soudního dvora rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny²⁴.

25. Tak tomu však v projednávané věci není vzhledem ke skutečnostem předloženým Oberlandesgericht München, z nichž vyplývá, že se žaloba podaná současně k italskému soudu týká platnosti výkonu předkupního práva I. Weber k určité nemovitosti²⁵, zatímco žaloba projednávaná v Německu má zkoumat totéž jakožto předběžnou otázku. Jelikož tento soud řádně uvedl důvody, z nichž předložil Soudnímu dvoru svou předběžnou otázku, a jelikož je mu odpovědi třeba, aby mohl rozhodnout o sporu, který mu byl předložen, musí být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce považována za přípustnou.

26. Je třeba uvést, v obecném trendu judikatury k výkladu čl. 16 bodu 1 písm. a) Bruselské úmluvy²⁶ musí být kritérium výlučné příslušnosti, jež je stanoveno čl. 22 bod 1 nařízení č. 44/2001, tzn. řízení „jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem“, chápáno jako autonomní pojem unijního práva. Z toho vyplývá, že tento výraz je třeba vykládat s odkazem jednak na systematiku tohoto nařízení, jednak na obecné zásady společné vnitrostátním právním řádům²⁷. V tomto ohledu zdůrazňují, že zásada *forum rei sitae* je pravidlem příslušnosti široce přijímaným ohledně přeshraničních sporů týkajících se věcných práv k nemovitostem, a to jak v právních normách vnitrostátního původu, tak i v normách původu mezinárodního.

27. Z teleologického hlediska připomínám, že hlavním důvodem existence výlučné příslušnosti přiznané soudům členského státu, kde se nachází dotyčná nemovitost²⁸, je zájem na řádném výkonu spravedlnosti, jelikož tyto soudy mají díky své geografické blízkosti nejlepší podmínky pro rozsouzení sporů týkajících se práv k této nemovitosti²⁹, jak opakovaně rozhodl Soudní dvůr ohledně Bruselské úmluvy³⁰.

23 — Na podporu svých tvrzení uvádí, že řízení zahájené v Itálii nebylo založeno na věcném právu, ale z povinností existujících mezi společnostmi Z. GbR a jí samotnou na základě smlouvy uzavřené dne 28. října 2009. Dodává, že úvodní otázka položená v rámci téhož řízení, již mělo být zjištěno, zda I. Weber uplatnila své předkupní právo za platných podmínek, nespadá do oblasti působnosti uvedeného článku 22 bodu 1, jelikož existence tohoto práva a oprávnění z něj vyplývajících nejsou zpochybňovány.

24 — Viz rozsudek ze dne 21. února 2013, ProRail (C-332/11, bod 31).

25 — Podle předkládacího rozhodnutí „[s]vým prvním žalobním důvodem společnost Z. GbR žádá civilní soud v Miláně, aby „konstatoval a určil, že předkupní právo I. [Weber] je protiprávní a neúčinné, jelikož I. [Weber] nikdy v plném rozsahu nepřijala smluvní podmínky první smlouvy uzavřené mezi společností Z. GbR a M. [Weber], zejména pak právo prodávajícího odstoupit od smlouvy“.

26 — Viz usnesení ze dne 5. dubna 2001, Gaillard (C-518/99, Recueil, s. I-2771, bod 13), v němž se upřesňuje, že tato autonomní definice umožňuje zajistit co možná největší rovnost a jednotnost práv a povinností, které vyplývají z uvedené úmluvy pro smluvní státy a zúčastněné osoby, jakož i rozsudek ze dne 18. května 2006, ČEZ (C-343/04, Sb. rozh. s. I-4557, bod 25 a citovaná judikatura).

27 — Ohledně pojmu „občanské a obchodní věci“ ve smyslu nařízení č. 44/2001 viz *per analogiam* výše uvedený rozsudek Schneider (bod 18).

28 — Zdůrazňují, že výlučně příslušný podle článku 22 nařízení č. 44/2001 není pouze soud, v jehož místě se nachází daná nemovitost, ale všechny soudy takto určeného členského státu.

29 — Paul Jenard ve své zprávě k úmluvě o soudní příslušnosti v občanských a obchodních věcech (1968) (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1, zvláště s. 35, zdůraznil, že „[v] rámci takového sporu jsou často prováděny kontroly a šetření a vypracovávány znalecké posudky, jež je třeba provést či vypracovat na místě samém. Je navíc běžné, že se daná věc řídí zčásti i zvykovým právem, které je všeobecně známo pouze soudům v místě případně zemi, kde se nemovitost nachází“. Dodávám, že ve většině členských států musí být věcná práva k nemovitostem, aby mohla být uplatnitelná vůči třetím osobám, zapsána do pozemkové knihy nebo do jiného veřejného seznamu, o němž platí domněnka správnosti, a jejichž vedení je v některých případech svěřeno soudům místa, kde se nachází nemovitost, a že v každém případě rozhodnutí vydaná těmito soudy, jež se dotýkají takto zapsaných práv, musí být z úřední povinnosti oznamována pro účely zápisu.

30 — Viz zejména výše uvedený rozsudek ČEZ (body 28 a 29, jakož i citovaná judikatura).

28. Z hlediska systematiky je rovněž jisté, že rozsah pravidla výlučné příslušnosti stanovené v čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001 nelze podrobit výkladu širšímu, než vyžadují jeho cíle³¹. To vyplývá ze skutečnosti, že toto ustanovení zavádí výjimku nejen z obecného pravidla příslušnosti obsaženého v čl. 2 odst. 1 uvedeného nařízení – což žalovanému zakazuje obrátit se na soudy v blízkosti jeho bydliště, nenachází-li se dotčená nemovitost v témže členském státě – ale též zvláštních pravidel příslušnosti obsažených v témže nařízení – což zbavuje účastníky řízení možností volby soudu, které jsou v něm stanoveny³².

29. V tomto kontextu již Soudní dvůr přenesením judikatury týkající se čl. 16 bodu 1 písm. a) Bruselské úmluvy podal restriktivní výklad věcné působnosti čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001. Pravidlo výlučné příslušnosti „ohledně věcných práv k nemovitostem“ stanovené tímto článkem bylo tedy definováno tak, že „nezahrnuje všechny žaloby týkající se věcných práv k nemovitostem, ale pouze takové žaloby, které spadají do působnosti uvedené úmluvy a zároveň směřují k určení rozsahu, obsahu, vlastnictví nebo držby nemovitosti nebo existence jiných věcných práv k ní a k tomu, aby držitelům těchto práv byla zajištěna ochrana výsad, které vyplývají z jejich právního postavení“³³.

30. Navíc z judikatury³⁴ vyplývá, že pro použití čl. 16 odst. 1 písm. a) Bruselské úmluvy nepostačuje, aby se žaloba týkala věcného práva k nemovitosti nebo aby měla spojitost s nemovitostí, ale musí být založena na věcném právu, a nikoliv na závazkovém právním vztahu³⁵. Rozdíl mezi věcným právem a osobním právem spočívá ve skutečnosti, že věcné právo, jež se váže ke hmotnému majetku, má účinky vůči všem, kdežto osobního práva se lze dovolávat pouze vůči povinnému. Tyto závěry platí rovněž o čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001.

31. V projednávané věci mám za to, že žaloba, již má být zjištěno, že předkupní právo k nemovitosti, jež je zapsáno do pozemkových knih, nebylo řádně uplatněno, jako je žaloba, jež byla podána společností Z. GbR k italskému soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, spadá do oblasti působnosti tohoto posledně uvedeného ustanovení. Takováto žaloba vychází totiž z existence určitého preferenčního nároku týkajícího se nemovitosti³⁶, a jejím cílem je určit, jaké jsou účinky *erga omnes*, jež výkon uvedeného práva může vyvolávat ve prospěch jeho nositele, pokud jde o převod nemovitosti, zejména pak vůči třetímu nabyvateli. Jedná se tudíž skutečně o spor týkající se jak věcného práva – nikoli osobního – tak práva k nemovitostem. Mám za to, že výše uvedené úvahy ohledně řádného výkonu spravedlnosti, na kterých je založen zmíněný čl. 22 bod 1, tento výklad podporují.

32. Proto navrhuji odpovědět na třetí otázku tak, že žaloba týkající se platnosti výkonu předkupního práva k nemovitosti, jako je ta, která byla podána k italskému soudu, u něhož bylo řízení v projednávané věci zahájeno dříve, než u předkládajícího soudu spadá pod pojem „žaloby, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem“ ve smyslu čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001.

31 — Viz výše uvedené usnesení Gaillard (bod 14), rozsudek ze dne 13. října 2005, Klein (C-73/04, Sb. rozh. s. I-8667, bod 15) a výše uvedený rozsudek ČEZ (bod 26, jakož i citovaná judikatura).

32 — Článek 3 odst. 5 uvedeného nařízení zejména stanoví, že „[d]ohody o příslušnosti [...] nemají právní účinek [...] pokud mají soudy, jejichž příslušnost má být vyloučena, na základě článku 22 výlučnou příslušnost“.

33 — Výše uvedený rozsudek Schneider (bod 21 a judikatura týkající se citované Bruselské úmluvy).

34 — Viz zejména rozsudek ze dne 17. května 1994, Webb (C-294/92, Recueil, s. I-1717, bod 14) a výše uvedené usnesení Gaillard (body 16 a 17, jakož i citovaná judikatura).

35 — S výjimkou žalob týkajících se nájmu nemovitostí stanovenou zmíněným bodem 1.

36 — Poznamenávám, že P. Schlosser ve své zprávě k úmluvě o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k úmluvě o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jakož i k protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 71, zmínil mezi věcnými právy k nemovitostem existujícím v původních členských státech, zejména pak v Německu, „práva přiznávající preferenční nárok“ (viz bod 166).

2. K důsledkům výlučné příslušnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, pro případné přerušení řízení z důvodu překážky litispendence na základě čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001 (čtvrtá otázka)

33. Čtvrtá předběžná otázka se v podstatě týká vztahů mezi čl. 22 bodem 1 a čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, konkrétně toho, zda první z těchto ustanovení umožňuje výjimku z druhého z nich. Soudní dvůr má totiž rozhodnout, zda v případě souběžných řízení probíhajících ve dvou různých členských státech musí soud, jemuž byla věc předložena později, zohlednit skutečnost, že podle jeho názoru nebude případné rozhodnutí soudu, který zahájil řízení jako první, uznáno v jiných členských státech v souladu s čl. 35 odst. 1 tohoto nařízení, z důvodu nezohlednění výlučné příslušnosti stanovené zmíněným čl. 22 bodem 1 v záležitostech věcných práv k nemovitostem.

34. Mám za to, že na zmíněnou otázku bude třeba odpovědět kladně. Domnívám se, že tento závěr vyplývá především ze znění článku 27 nařízení č. 44/2001, který převzal znění článku 21 Bruselské úmluvy. Formulace posledně uvedeného ustanovení zaznamenala pozoruhodný vývoj, jež je třeba vzít v potaz. Před změnou provedenou v roce 1989³⁷ zněl článek 21 tak, že namísto povinnosti prohlásit se nepřislušným mohl soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení přerušit pouze tehdy, byla-li zpochybněna příslušnost druhého soudu.

35. Současný mechanismus působí obráceně, neboť soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, má naopak povinnost přerušit řízení „až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první“. Z logiky věci však tuto příslušnost nebude možno nikdy určit, je-li soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, přiznána taková výlučná příslušnost na základě předmětu sporu, jako je ta, jež vyplývá z čl. 22 bodu 1 uvedeného nařízení, která má nutně přednost³⁸.

36. Mám za to, že judikatura Soudního dvora týkající se článku 21 Bruselské úmluvy této analýze neodporuje. Rozsudek *Overseas Union* a další³⁹ obsahuje totiž *obiter dictum*, jež lze chápat *a contrario* tak, že implikuje, že pokud by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, měl výlučnou příslušnost stanovenou touto úmluvou, konkrétně pak jejím článkem 16 (odpovídajícím článku 22 nařízení č. 44/2001), mohl by zohlednit nedostatek příslušnosti soudu, který zahájil řízení jako první. Přesněji řečeno se v takovém případě soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, omezí, jak uvedl generální advokát Van Gerven v téže věci⁴⁰, na přezkum vlastní příslušnosti, která je v daném případě výlučná.

37. Tento přístup, jenž byl uplatněn v prvotním znění uvedeného článku 21, by měl podle mého názoru *a fortiori* převážet, pokud jde o článek 27 nařízení č. 44/2001, jehož znění je ještě výslovnější stran nezbytnosti formálně stanovit příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první, než bude možno vyvodit veškeré důsledky z výskytu překážky litispendence.

37 — Úmluvou ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1).

38 — V tomto smyslu viz Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Paříž, 4. vyd., 2010, bod 338-1; Magnus, U., a Mankowski, P. (ed.), *European Commentaries on Private International Law, Brussels I Regulation*, Sellier, Mnichov, 2. vyd., 2012, s. 478 a násl., body 5 a 10, jakož i s. 496, bod 55.

39 — Rozsudek ze dne 27. června 1991 (C-351/89, Recueil, s. I-3317), v jehož bodě 26 se uvádí, že „s výhradou případu, že soud, který zahájil řízení později, má výlučnou příslušnost stanovenou Úmluvou, a konkrétně jejím článkem 16, [...] může soud, který zahájil řízení později, v případě, že svou příslušnost neodmítne, pouze přerušit řízení“ (zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska). Třebaže výlučná příslušnost nebyla v případě soudu, který zahájil původní řízení později, dovolávána (viz bod 21 tohoto rozsudku), Soudní dvůr nicméně tento aspekt zmínil, stejně jako generální advokát Van Gerven (viz bod 9 jeho stanoviska v této věci).

40 — Tamtéž, body 21, 25 a 26 uvedeného rozsudku, jakož i bod 13 zmíněného stanoviska.

38. Dodávám, že tato naposled uvedená judikatura je podle mne s takovouto analýzou slučitelná. V rozsudku Gasser⁴¹, který se týká pozměněného znění článku 21 Bruselské úmluvy, Soudní dvůr rozhodl, že procesní pravidlo obsažené v tomto článku „jasně vychází pouze z chronologického pořadí, v jakém byly podány návrhy na zahájení řízení u dotýčných soudů“. Vyvozuje z toho, že soud, jemuž byla věc předložena později a jehož příslušnost byla uplatňována na základě doložky o určení soudní příslušnosti, musí přesto řízení přerušit, dokud se soud, jemuž byla věc předložena jako prvnímu, neprohlásí za nepříslušný, a to zejména z důvodů právní jistoty⁴².

39. V této věci se nicméně jednalo o zvláštní případ výlučné příslušnosti založené na prorogační dohodě, kterou mohli účastníci řízení vypovědět nebo jejíž platnost mohla být napadena⁴³, nikoli na příslušnosti přímo spojené s předmětem sporu, jako je tomu v záležitostech věcných práv k nemovitostem podle čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001.

40. Je-li však soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, výlučně příslušný⁴⁴ na základě naposled uvedeného ustanovení, bylo by podle mého názoru nevhodné, aby přerušil řízení, jež u něj probíhá, na základě čl. 27 odst. 1 téhož nařízení, a čekal na rozhodnutí soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, protože tento naposled zmíněný soud se nemůže platně prohlásit za příslušný, a tudíž rozhodnout o merituu věci projednávané v souběžném řízení. Jiný přístup by vedl ke zvýhodnění tzv. „negativních určovacích“ žalob, jež by mohly být podány zneužívajícím způsobem jako první, a to pouze s cílem obejít výlučnou příslušnost soudů jiného členského státu, tzn. státu, ve kterém se nachází nemovitost, již se týká spor.

41. Systematika, do níž zapadá čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, hovoří ve prospěch výkladu, který navrhuji. Podle článku 25 téhož nařízení mají totiž povinnost prohlásit se nepříslušným všechny soudy členských států s výjimkou těch, na jejichž území se nachází nemovitost, jež je dotčena sporem týkajícím se věcných práv⁴⁵. Kromě toho je v souladu s čl. 35 odst. 1 a čl. 45 odst. 1 uvedeného nařízení jisté, že by rozhodnutí, jež by bylo vydáno soudem, který zahájil řízení jako první bez ohledu na pravidlo příslušnosti stanovené ve zmíněném čl. 22 bodu 1, nebylo uznáno ani vykonáno v jiných členských státech. Skutečnost, že by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, který je výlučně příslušný, přerušil za takovýchto okolností řízení, by vedla jen k pouhé ztrátě času, a tudíž by byla v rozporu s požadavkem řádného výkonu spravedlnosti.

42. Domnívám se však, že aby mechanismus stanovený ve zmíněném čl. 27 odst. 1 nebyl zbaven užitečného účinku, takovéto potvrzení vlastní výlučné příslušnosti soudem, u něhož bylo řízení zahájeno později, ke škodě přednosti přiznané v zásadě soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, by mělo být omezeno na případy, kdy existuje možnost spolehlivé prognózy uznání a výkonu bez rizika vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí. Stejně jako vláda Spojeného království a švýcarská vláda mám za to, že zmíněná prognóza je možná, neboť tyto spory spadají do oblasti působnosti čl. 22 bodu 1 nařízení č. 44/2001. V tomto přesně vymezeném kontextu nedochází k porušení cíle nařízení č. 44/2001, konkrétně jeho článku 27, tj. předejít souběžným řízením před soudy různých členských států a vzájemně si odporujícím rozhodnutím, jež by z toho mohla vyplynout⁴⁶, neboť je tím snížena pravděpodobnost vydání takovýchto rozhodnutí.

41 — Rozsudek ze dne 9. prosince 2003 (C-116/02, Recueil, s. I-14693, bod 47).

42 — Viz body 41 až 54 uvedeného rozsudku, přičemž je třeba upřesnit, že se generální advokát Léger vyslovil v opačném smyslu (viz body 57 a násl. jeho stanoviska ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek).

43 — Body 49 a 51 téhož rozsudku.

44 — Naopak podle článku 29 nařízení č. 44/2001, který se použije jak v případě překážky litispendence, tak i závislých řízení „[j]e-li pro určité řízení dána *výlučná příslušnost více soudů*, prohlásí se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, za nepříslušný ve prospěch soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako *první*.“ (zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska)

45 — Podle uvedeného článku 25 „soud členského státu bez návrhu prohlásí, že není příslušný, je-li u něj zahájeno řízení ve věci, v níž má na základě článku 22 výlučnou příslušnost soud jiného členského státu“.

46 — Cíl vytčený v bodě 15 odůvodnění uvedeného nařízení.

43. Navrhuji tedy odpovědět na čtvrtou předběžnou otázku kladně, vzhledem k tomu, že v případě, jako je ten, o který se jedná v projednávané věci, nejsou dány dva stejně příslušné soudy, a tudíž neexistuje pozitivní spor o příslušnost, jenž by musel být řešen s použitím ustanovení nařízení č. 44/2001 týkajících se litispendence.

B – K výkladu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001

44. Čtyři další předběžné otázky týkající se čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001⁴⁷ budou přeskupeny tak, aby bylo možno věnovat se především podmínkám, jež musí být naplněny, aby existovala litispendence ve smyslu uvedeného ustanovení (1), a poté důsledkům této případné existence (2).

45. Podle mého názoru na ně není třeba odpovídat, jestliže podle mého návrhu Soudní dvůr dospěje k závěru, že překážka litispendence ve smyslu uvedeného článku je v projednávané věci vyloučena, jelikož převáží výlučná příslušnost *fori rei sitae* stanovená v čl. 22 bodu 1 uvedeného nařízení. Mám tudíž za to, že tyto otázky vyžadují, abych k nim, pouze podpůrně, uvedl následující poznámky.

1. K podmínkám existence litispendence ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001

46. První dvě předběžné otázky se týkají podmínek, za nichž se rozhodne, že je dána překážka litispendence podle čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr má zejména rozhodnout, jak je třeba chápat výrazy „zahájení řízení [...] mezi týmiž stranami“ (a) a „zahájení řízení v téže věci“ (b), jež v tomto ustanovení nejsou definovány.

47. Na úvod připomínám, že oba tyto výrazy musí být předmětem autonomní definice, tzn. definice oddělené od koncepcí převažujících v tom či onom členském státě⁴⁸.

48. Podle mého názoru by bylo v rámci výkladu ustanovení nařízení č. 44/2001 týkajících se překážky litispendence třeba zohlednit *a contrario* přístup zvolený Soudním dvorem v rozsudku Tatry ohledně výkladu paralelního pojmu vzájemná souvislost zahrnující „všechny případy, kdy existuje nebezpečí odporujících si rozhodnutí, i když mohou být tato rozhodnutí vykonána zvlášť a jejich právní následky se navzájem nevylučují“⁴⁹. Z toho vyvozují, že litispendence se týká situací, v nichž *budoucí rozhodnutí nemohou být vykonána odděleně a jejich právní důsledky se vzájemně vylučují*. To je podle mého názoru důvodem existence povinnosti spočívající na soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, přerušit řízení a vyčkat, až bude určena příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první⁵⁰.

49. Dodávám, že na základě tohoto výkladu je taktéž nutno vyvodit vhodné důsledky ze skutečnosti, že rozsah překážky věci rozsouzené (čili *res judicata*) rozhodnutí v občanských věcech není v unijním právu harmonizován. Použití ustanovení týkajících se litispendence tudíž není bez obtíží vzhledem k tomu, že litispendence je – podle mého názoru – anticipovanou formou překážky věci rozsouzené rozhodnutí, jež má vydat soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první. Navíc splnění povinnosti přerušit řízení stanovené v čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 nemůže vyžadovat, aby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, znal podrobnosti pravidel občanského práva hmotného i procesního použitelných v členském státě soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první. Mám za to, že tento soud musí být s to vydat své rozhodnutí na základě spíše technického přezkumu aktů, jež vedly k zahájení souběžně probíhajícího řízení.

47 — To znamená první, druhá, pátá a osmá předběžná otázka.

48 — V souladu s judikaturou týkající se výkladu článku 21 Bruselské úmluvy, který je shodný s článkem 27 nařízení č. 44/2001, zejména rozsudky ze dne 8. prosince 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, Recueil, s. 4861, bod 11) a ze dne 19. května 1998, Drouot assurances (C-351/96, Recueil, s. I-3075, bod 16).

49 — Rozsudek ze dne 6. prosince 1994 (C-406/92, Recueil, s. I-5439, bod 53).

50 — Stejně jako švýcarská vláda mám totiž za to, že pravidla ohledně překážky litispendence směřují k zabránění riziku „formálně kontradiktorních rozhodnutí“, jež jsou tudíž ve fázi výkonu vzájemně neslučitelná.

a) K výkladu výrazu „mezi týmiž účastníky řízení“ ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 (první otázka)

50. Svou první otázkou položenou Soudnímu dvoru chce předkládající soud zjistit, zda lze za řízení „mezi týmiž účastníky“, kterýžto pojem je jedním z kritérií použití čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, považovat dvě souběžná řízení, v nichž jsou ony dvě účastnice v rámci prvního řízení žalovanými, zatímco v rámci druhého je jedna z nich žalobkyní a druhá žalovanou.

51. Soudní dvůr, který již byl požádán o definici tohoto výrazu v rámci výkladu Bruselské úmluvy, rozhodl, že „totožnost účastníků řízení je třeba chápat nezávisle na jejich postavení v obou řízeních, takže žalobce prvního řízení může být v druhém řízení žalovaným“⁵¹, a naopak. Obrácení procesního postavení účastníků řízení v jednom souběžném řízení oproti jejich postavení ve druhém souběžném řízení je tudíž možné.

52. Bylo též uznáno, že litispendence existuje v případě nikoli úplné, nýbrž jen částečné totožnosti dvou dotčených osob za podmínky, že přinejmenším jeden ze žalobců a jeden z žalovaných prvního řízení přináležejí též k žalobcům a žalovaným druhého řízení a naopak“⁵².

53. Kromě toho Soudní dvůr, který zvolil zvlášť širokou koncepci tohoto kritéria, v rozsudku Drouot assurances uvedl, že použití ustanovení týkajících se litispendence může být někdy nezbytné i v případě neexistence formální totožnosti účastníků obou řízení, jestliže zájmy dotčených osob jsou natolik totožné a neoddelitelné, že mohou být považovány za téhož účastníka řízení, jelikož „rozsudek vyhlášený proti jednomu z nich by ohledně druhého z nich vytvářel překážku věci rozsouzené“⁵³.

54. Podle mého názoru by však dosah tohoto rozsudku měl být omezen na případy *litis consortium necessarium* nebo na obdobné situace, kde v právní rovině neexistuje žádná pochybnost o totožnosti a neoddelitelnosti zájmů účastníků řízení. Je obecným pravidlem, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemůže být povinen zkoumat, zda jsou takováto kritéria naplněna, neboť takovýto postup by si mohl žádat vyslechnutí všech stran sporu, který je projednáván před soudem, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, anebo opatření si relevantních důkazů v této věci.

55. Bez takového omezení by uplatnění této judikatury vedlo podle mého názoru k riziku odepření spravedlnosti, neboť řízení probíhající ohledně účastníka řízení v prvním členském státě by zabránilo zahájit a dokončit řízení proti jiné osobě v druhém členském státě, i kdyby rozsudek vyhlášený v první věci neměl být v tomto druhém členském státě proti žalovanému v druhé věci vykonatelný⁵⁴. V tomto ohledu je třeba připomenout, že práva zakotvená v člancích 6 a 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁵⁵ a v prvním a druhém pododstavci čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie⁵⁶ jsou individuální práva existující nezávisle na skutečnosti, zda má dotčená fyzická či právnická

51 — Výše uvedený rozsudek Tatry (bod 31), jakož i stanovisko generálního advokáta Tesaura v této věci (body 14 a 20).

52 — Výše uvedený rozsudek Tatry (body 29 a 34). V tomto případě má soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinnost prohlásit se nepřislušným pouze tehdy, jestliže strany sporu jsou též účastníky dříve zahájeného řízení a jeho řízení může pokračovat mezi ostatními účastníky.

53 — Výše uvedený rozsudek Drouot assurances (body 19 a 23).

54 — Například zájmy obchodní společnosti a její dceřiné společnosti, jejíž veškerý základní kapitál je držen touto obchodní společností, mohou být v určitých případech neoddelitelné a shodné, ale to nutně nevede k tomu, že by rozhodnutí vydané proti zmíněné společnosti v jednom členském státě bylo vykonatelné vůči dceřiné společnosti v členském státě, kde má sídlo.

55 — Dále jen „EÚLP“. „Právo na spravedlivé řízení“ zakotvené v uvedeném článku 6 zahrnuje přístup k soudu, zejména v přiměřené lhůtě, spravedlivost řízení, zejména co se týče dokazování, a právo na kontradiktorní řízení (odstavec 1), jakož i presumpci nevinny (odstavec 2) a práva obhajoby (odstavec 3). Článek 13 chrání „právo na účinný právní prostředek nápravy“.

56 — Dále jen „Listina“. Zmíněné pododstavce se týkají práva na účinné prostředky nápravy před soudem, resp. práva, aby jeho věc byla projednána nestranným soudem, zatímco třetí pododstavec tohoto článku 37 se týká právní pomoci. K původu a obsahu tohoto ustanovení viz Vysvětlení k Listině základních práv (Úř. věst 2007, C 303, s. 17) a zejména rozsudky ze dne 13. března 2007, Unibet (C-432/05, Sb. rozh. s. I-2271, bod 37), jakož i ze dne 18. března 2010, Allassini a další (C-317/08 až C-320/08, Sb. rozh. s. I-2213, bod 61).

osoba neoddělitelné nebo totožné zájmy s jinou osobou. Vzhledem k tomu, že jsou tyto osoby různými subjekty práv, třebaže mají společné zájmy, nemůže být jednotlivec legitimně zbaven možnosti, aby byla jeho žaloba bez zbytečných průtahů projednána z důvodu skutečnosti, že jiný jednotlivec je žalovaným před soudem jiného členského státu.

56. Co se konkrétně týče případu, o který se jedná v projednávané věci, ze znění čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 podle mého názoru vyplývá, že totožnost účastníků ve smyslu tohoto ustanovení vyžaduje, aby byly v obou současně probíhajících řízeních jejich opačnými stranami⁵⁷. Takováto podmínka je rovněž odrazem klasického přístupu občanského řízení, které se zakládá na procesních vztazích binární povahy, kde proti sobě vystupují žalobce a žalovaný, kteří navzájem uplatňují své nároky.

57. Třebaže podle výše uvedené judikatury mohou být v případě možné litispendence postavení účastníků v souběžných řízeních obrácená, ve znění tohoto ustanovení nic nenaznačuje, že by se mělo použít v situacích, kdy jsou, jako v projednávané věci, obě účastnice řízení v prvním řízení žalobkyněmi nebo žalovanými, ale v druhém řízení je jedna z nich žalobkyní a druhá žalovanou.

58. Mám za to, že uplatnění pravidla přerušení řízení stanoveného ve zmíněném článku čl. 27 odst. 1 by v takovéto situaci bylo s to ohrozit účinnou soudní ochranu účastníků řízení, zejména právo obhajoby účastnice řízení, která je žalovanou v prvním sporu. Tato účastnice nebude totiž moci účinně hájit své zájmy před soudem, který zahájil řízení jako první, vůči účastníku řízení, který má ve zmíněném sporu rovněž postavení žalovaného, nikoli protistrany.

59. Navíc by to podle mého názoru vedlo ke kritickému výsledku, co se týče překážky věci rozsouzené a nuceného výkonu rozhodnutí vydaného prvním soudem, ve prospěch jednoho z žalovaných a v neprospěch jeho spolužalovaného. Naopak nevím, proč by v případě kombinace trojúhelníkové situace (A proti B a C) a binární situace (B proti C) nemohla být paralelně vydaná rozhodnutí vykonána odděleně, ani jakým způsobem by jejich právní důsledky vedly k riziku, že se budou vzájemně vylučovat, jelikož tato rozhodnutí v občanských a obchodních věcech nemohou mít subjektivní dosah *erga omnes*, tzn. širší než právní vztahy mezi žalobcem a žalovaným.

60. Výklad, jež navrhuji, je v souladu s hlavním cílem článku 27 nařízení č. 44/2001, jímž je zabránit riziku vzájemně si odporujících rozhodnutí, která tudíž nemohou být vykonána v jiném členském státě⁵⁸, jelikož takovéto riziko za okolností, jako jsou okolnosti projednávané věci, neexistuje. Rozhodnutí vydané německým soudem ohledně M. Weber totiž nevytváří překážku věci rozsouzené, a tudíž nemá závaznou povahu vůči společnosti Z. GbR v Itálii, kdežto naopak v Německu v případě rozhodnutí vydaného italským soudem, který zahájil řízení jako první, tomu tak není. Kromě toho zájmy M. Weber jakožto povinné na základě předkupního práva nejsou totožné se zájmy této společnosti, která je kupujícím nemovitosti, jíž se týká toto právo.

61. Ze všech těchto důvodů, a oproti tomu, co navrhuje předkládající soud, sdílím názor všech zúčastněných osob, s výjimkou M. Weber⁵⁹, podle něhož žaloby, které byly podány jednak k italským, jednak k německým soudům, nemohou být v projednávané věci považovány za projednávané „mezi týmiž účastníky řízení“ ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001. Pokud se tedy Soudní dvůr rozhodne vyjádřit se k první otázce, navrhuji, aby na ni odpověděl záporně.

57 — To platí pro francouzské znění tohoto ustanovení, které požaduje řízení zahájená „entre les mêmes parties“ [mezi týmiž účastníky řízení], ale jak zdůrazňuje německá vláda, též jiná jazyková znění, zejména německé („zwischen denselben Parteien“), anglické („between the same parties“), italské („tra le stesse parti“), nizozemské („tussen dezelfde partijen“), portugalské („entre as mesmas partes“) a finské („samojen asianosaisten välillä“). (zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska)

58 — Viz zejména body 10 a 15 odůvodnění tohoto nařízení, jakož i výše uvedený rozsudek Drouot assurances (bod 17).

59 — Chci upřesnit, že M. Weber tvrdí, že první předběžná otázka není relevantní pro použití článku 27 nařízení č. 44/2001 v tomto konkrétním případě.

b) K výkladu výrazu „zahájení řízení v téže věci“ ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 (druhá otázka)

62. Svou druhou otázkou chce předkládající soud zjistit, zda byla dvě řízení „zahájena v téže věci“ ve smyslu čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, jestliže se týkají rozdílných návrhových žádání a rozdílných odůvodnění žalob, avšak aby bylo možné v těchto souběžných řízeních rozhodnout, musí být vyřešena stejná předběžná otázka, nebo je v jednom z nich v rámci podpůrných návrhových žádání žádáno rozhodnutí o právním vztahu, který je v druhém řízení významný jako předběžná otázka.

63. Upřesňuji, že v projednávané věci vyvstává tento problém pouze u kombinace mezi prvním bodem žaloby podané k italskému soudu, který zahájil řízení jako první, a žalobou k německému soudu, která byla podána později.

64. Dodávám, že na tuto otázku není třeba odpovídat, zejména pokud – jak předpokládám – bude odpověď na první otázku záporná, jelikož kritéria uvedená ve zmíněném článku 27 jsou výslovně kumulativní, a neexistence jednoho z nich stačí k tomu, aby se dospělo k závěru, že pravidlo litispendence, jež stanoví, nebylo za daných okolností použitelné. Podle mého názoru existence totožnosti právního důvodu (kauzy) a předmětu nelze posuzovat nezávisle na otázce, zda existuje totožnost účastníků řízení. [V českém znění čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 se však hovoří jen o „téže věci“ bez rozlišování předmětu a právního důvodu (kauzy). *pozn. překl.*] Právní důvod a předmět souvisí s objektivním dosahem jak žalob, tak překážek věci rozsouzené budoucího rozhodnutí. Tento objektivní dosah nemůže být širší než subjektivní dosah řízení ve sporech spadajících do oblasti působnosti nařízení č. 44/2001⁶⁰.

65. Pouze pro úplnost na úvod zdůrazňuji, že Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Gubisch Maschinenfabrik⁶¹ rozhodl, že „[i] když německá verze článku 21“ Bruselské úmluvy, který je shodný s článkem 27 nařízení č. 44/2001, „výslovně nerozlišuje mezi pojmy ‚předmět‘ a ‚právní důvod‘, je třeba ji chápat v tomtéž smyslu jako všechny ostatní jazykové verze, které toto rozlišení znají“⁶². V důsledku toho se bez ohledu na znění druhé otázky, jež zde byla položena, domnívám, že je nezbytné neomezovat odpověď na pojem „předmět“, ale zahrnout do ní i pojem „právní důvod“.

66. Připomínám, že v souladu s judikaturou pojem „právní důvod“ „zahrnuje tvrzené skutečnosti a právní pravidlo, o které se návrh opírá“, zatímco pojem „předmět“ „spočívá v účelu daného návrhu“⁶³, tzn. v očekávaném výsledku řízení. Navíc podle tohoto účelového přístupu Soudní dvůr již rozhodl, že totožnost právního důvodu a předmětu není omezena na případy, kdy žaloby podané k dvěma souběžně rozhodujícím soudům mají stejnou formulaci⁶⁴. Zdůraznil rovněž, že za účelem posouzení, zda mají dvě žaloby stejný předmět, je třeba vzít v úvahu pouze nároky případného žalobce v těchto řízeních a vyloučit prostředky obrany uplatňované žalovaným⁶⁵.

60 — Jinak řečeno, bylo by nerozumné ptát se, zda má žaloba žalobce A proti žalovanému B pro účely použití článku 27 uvedeného nařízení tentýž předmět a též právní důvod jako žaloba žalobce C proti žalovanému D.

61 — Viz bod 14 uvedeného rozsudku.

62 — Zejména oproti francouzskému znění, které výslovně rozlišuje mezi právním důvodem et a předmětem žalob, německé znění má tuto podobu: „Klagen wegen desselben Anspruchs“ – což lze přeložit jako „žaloby vycházející z týchž nároků“. Upřesňuji, že se nejedná o ojedinělý případ, vzhledem k tomu, že anglické znění rovněž obsahuje nerozlišující formulaci („proceedings involving the same cause of action“). K tomu viz Magnus, U., a Mankowski, P., op. cit., s. 502 a násl.

63 — Výše uvedený rozsudek Tatry (body 39 a 41), jakož i rozsudek ze dne 14. října 2004, Mærsk Olie & Gas (C-39/02, Sb. rozh. s. I-9657, body 35 a 38).

64 — Výše uvedený rozsudek Gubisch Maschinenfabrik (bod 15 a násl.). Soudní dvůr rozhodl, že jelikož žaloba na splnění povinnosti ze smlouvy má za cíl naplnění smlouvy, a žaloba na zrušení této smlouvy podaná v jiném členském státě má naopak za cíl jí tento účinek odejmout, byl závazný účinek této smlouvy jádrem obou těchto souběžných řízení, přičemž v případě druhého z nich bylo možno předpokládat, že nepředstavuje prostředek obrany proti prvnímu z nich.

65 — Rozsudek ze dne 8. května 2003, Gantner Electronic (C-111/01, Recueil, s. I-4207, bod 32).

67. Co se týče zvláštní problematiky, o kterou se jedná v projednávané věci, chtěl bych předeslat, že okolnost, že je táž otázka položena ve dvou souběžných řízeních, není podle mého názoru určující pro určení toho, zda mají tyto dva spory tentýž právní důvod a předmět⁶⁶. Mám za to, že totožnost právního důvodu a předmětu musí být zkoumána především ve světle možných účinků na budoucí rozhodnutí soudu, který zahájil řízení jako první. Je tedy třeba se tázat, zda žalovaný v prvním řízení může v druhém řízení ještě něco získat, když měl v prvním řízení úspěch, nebo neúspěch. Jinak řečeno je třeba vzít v potaz, jaký je očekávaný právní důsledek, a na jakém základě by rozhodnutí vydané v rámci prvního sporu vytvořilo objektivní překážku věci rozsouzené před soudem, u něhož bylo řízení zahájeno později.

68. Postačí konstatovat, že kvalifikace otázky jakožto „předběžné“ by v zásadě měla vyloučit dotčený právní vztah z dosahu pojmu řízení v téže věci ve smyslu čl. 27 nařízení č. 44/2001, jelikož předmět řízení nemůže spočívat pouze v odpovědi na takovouto otázku, jejíž řešení musí mít soud k dispozici dříve, než bude moci buď zamítnout, anebo potvrdit výsledek, jež si přeje žalobce. To platí nezávisle na skutečnosti, zda předběžná otázka plní v druhém řízení taktéž úlohu předběžné otázky, nebo je součástí podpůrného návrhového žádání.

69. V tomto ohledu připomínám, že se žaloba podaná k italskému soudu týká především neplatnosti a neexistence účinků uplatnění předkupního práva I. Weber z toho důvodu, že neakceptovala všechny podmínky smlouvy uzavřené mezi společností Z. GbR a M. Weber, a konkrétně právo poslední uvedené odstoupit od smlouvy. Kromě toho společnost Z. GbR podpůrně žádala, aby bylo konstatováno, že I. Weber byla vázána smluvními podmínkami sjednanými mezi touto společností a M. Weber, včetně zmíněného práva odstoupit od smlouvy. Naopak žaloba, která byla podána k německému soudu, měla za cíl získat vynucený souhlas M. Weber se zápisem I. Weber do pozemkových knih jakožto majitelky čtyř desetin nemovitosti v podílovém spoluvlastnictví, kterýžto podíl vlastní M. Weber.

70. V čistě formální rovině tedy neexistuje totožnost právního důvodu a předmětu mezi těmito dvěma řízeními, ani riziko vzájemně si odporujících rozhodnutí. Existuje však přesah mezi podpůrným důvodem žaloby podané v Itálii a odůvodněním žaloby podané v Německu, co se týče otázky, zda se lze ujednání týkajícího se práva M. Weber odstoupit od smlouvy dovolávat vůči I. Weber. V tomto rozsahu mám za to, stejně jako Komise, že existuje totožnost právního důvodu a předmětu těchto dvou žalob, jež může postačovat vzhledem ke kritériím formulovaným ve výše uvedené judikatuře, která umožňuje odkázat na problematiku, která je jádrem obou těchto souběžných řízení⁶⁷, tzn., v tomto případě, účinnost výkonu dotyčného předkupního práva.

71. Co se naopak týče právního důvodu, oba spory se podle mého názoru bezpochyby zakládají na týchž skutečnostech, ale žaloby vycházejí ze dvou různých právních aktů, jak uvádí německá vláda. Žaloba společnosti Z. GbR podaná k italskému soudu je totiž založena na smlouvě, kterou uzavřela M. Weber dne 28. října 2009, kdežto žaloba I. Weber podaná k německým soudům je založena na smlouvě, kterou ona sama uzavřela s M. Weber poté, co uplatnila své předkupní právo. Uvádím, že i když předkládací rozhodnutí neupřesňuje právní předpisy, z nichž vycházejí návrhy společnosti Z. GbR⁶⁸, podané k italskému soudu, v každém případě se jeví, že z formulace těchto návrhů vyplývá, že se týkají smluvních vztahů. Naopak předmět sporu projednávaného v Německu vychází z článku 464 BGB⁶⁹ a je vyvozován z věcného práva k nemovitostem. Vzhledem k definici pojmu „věc“ podané Soudním dvorem⁷⁰, která zahrnuje skutečnosti a právní normy, jež jsou uváděny jako základ

66 — Například by mohla stejná předběžná otázka vyvstat ohledně zmocnění ve sporech týkajících se samostatných kupních smluv.

67 — Viz poznámku pod čarou 64 tohoto stanoviska.

68 — Rozsudek vydaný dne 23. května 2013, Tribunale ordinario di Milano, který byl založen do tohoto spisu, rovněž neupřesňuje právní základ návrhů, jež mu byly podány.

69 — Ustanovení citovaná v poznámce pod čarou 14 tohoto stanoviska.

70 — Výše uvedený rozsudek Tatry (bod 39). Zejména ve výše uvedeném rozsudku Gubisch Maschinenfabrik Soudní dvůr připustil, že obě souběžná řízení vycházela z téhož právního důvodu, neboť byla založena na „témže smluvním vztahu“ (viz bod 15).

návrhu, mám za to, že totožnost právního důvodu a předmětu není mezi těmito dvěma řízeními dána, jelikož právní akt, o který se jedná v případě druhého soudu, nevykazuje souvislost se smlouvou dovolávanou v případě prvního soudu, jelikož právní pravidla dovolávaná v prvním a druhém případě nejsou podle všeho stejná.

72. Konečně chci zdůraznit skutečnost, že jelikož je věcná působnost článku 27 nařízení č. 44/2001 koncipována příliš široce, mohlo by to způsobit obtíže při stanovení hranice mezi tímto článkem a článkem 28 uvedeného nařízení, ne-li ztrátu užitečného účinku tohoto posledně uvedeného ustanovení, jež má za úkol doplňovat ustanovení přechází v případech řízení, jejichž souběžnost je méně jednoznačná⁷¹. Ke vztahu mezi těmito dvěma ustanoveními se vrátím v rámci odpovědi na šestou otázku položenou předkládajícím soudem.

73. V důsledku toho podpůrně navrhuji odpovědět na druhou předběžnou otázku záporně.

2. K údajům, které musí přezkoumat soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v rámci uplatnění čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001

74. Pátá otázka a první část osmé otázky mají společné to, že se týkají účinků vyplývajících z případně potvrzené překážky litispendence, a zejména skutečností, které musí zohlednit soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v rámci svého rozhodnutí o přerušení řízení na základě čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001. Tyto otázky se týkají toho, zda je soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinen před přerušením řízení podle čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 jednak zkoumat námitku účastníka řízení, podle níž se druhý účastník řízení dopustil zneužití práv tím, že již dříve zahájil řízení před soudem jiného členského státu, a pokud tomu tak je, jaké z toho vyplývají důsledky (a), a dále zohlednit právo na soudní ochranu žalobce, který podal žalobu jako druhý (b).

75. Upřesňuji, že nebude třeba na obě tyto otázky odpovídat, pokud – jak navrhuji – Soudní dvůr zodpoví otázky položené předkládajícím soudem před těmito otázkami, tak, že zmíněný článek 27 není za okolností, jako jsou okolnosti projednávané věci, použitelný.

a) Co se týče zneužití práva podat žalobu, jehož se dopustil žalobce, který jako první zahájil řízení u jiného soudu (pátá otázka)

76. Na úvod chci zdůraznit, že pátá otázka má podle mého názoru hypotetickou povahu. Týká se totiž případu, kdy žalobce, který podal žalobu k soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, před ním tvrdil, že dřívější zahájení řízení u jiného soudu protistranou (ve znění této otázky „druhý účastník řízení“) bylo zneužívající, a to ještě než se tento soud vyslovil k vlastní příslušnosti.

77. Jak však namítá M. Weber, souběžné řízení zahájené v Itálii nezahájila ona, ale společnost Z. GbR, která není účastníkem řízení probíhajícího před předkládajícím soudem, v němž jsou stranami sporu I. Weber a M. Weber. Jelikož podle ustálené judikatury⁷² platí, že pokud je odpověď, již by mohl Soudní dvůr podat na tuto otázku, zjevně irelevantní pro rozhodnutí sporu v původním řízení⁷³, takže by v tomto ohledu předkládajícímu soudu nepomohla při rozhodování o přerušení řízení podle článku 27 nařízení č. 44/2001, jsem tedy toho názoru, že je tato otázka nepřípustná.

78. Přesto se k ní vyjádřím, a to pro případ, že by Soudní dvůr považoval za nezbytné o ní rozhodnout.

71 — Co se týče vztahů mezi články 21 a 22 Bruselské úmluvy viz Boularbah, H., „La notion de ‚mêmes parties‘, condition de la litispendance communautaire“, *Journal des tribunaux*, 1998 č. 37, s. 774 a násl., konkrétně s. 776.

72 — Viz zejména rozsudek ze dne 24. dubna 2012, Kamberaj (C-571/10, bod 41 a citovaná judikatura).

73 — Zdůrazňuji, že švýcarská vláda rovněž uvedla, že předkládací rozhodnutí neumožňuje posoudit, zda a do jaké míry existovalo zneužití aktivní legitimace podat žalobu v projednávané věci.

79. Ve prospěch kladné odpovědi⁷⁴ lze uvést, že přednostní příslušnost založená pouze na chronologickém kritériu, jako je ta, jež vyplývá z článku 27 nařízení č. 44/2001, vede ke zvýhodnění strany, která se ukázala být rychlejší při podávání žaloby k soudu některého členského státu. Je však dobře známo, že existuje riziko negativních určovacích žalob, jimiž strany, které nejsou v dobré víře, vykonají své právo podat žalobu pouze co nejrychleji za účelem obcházení obvyklých pravidel příslušnosti, zejména pravidel soudů bydliště žalovaného nebo pouze s cílem účelového zdržování⁷⁵. Irmengard Weber tvrdí, že tak je tomu v projednávané věci⁷⁶.

80. Mám však stejně jako Komise za to, že případné zneužití práva podat žalobu žalobcem, který zahájil řízení jako první před soudem jiného členského státu, nepředstavuje skutečnost, kterou by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, mohl, ne-li dokonce musel vzít v úvahu, jedná-li se o překážku litispendence ve smyslu čl. 27 nařízení č. 44/2001.

81. Soudní dvůr již totiž rozhodl, co se týče zejména tvrzení o zdržovacích taktikách, jichž se údajně dopustil první žalobce, že by odporovalo jak doslovnému znění, tak systematické a účelu Bruselské úmluvy, kdyby byl její článek 21 (odpovídající článku 27 nařízení č. 44/2001) vykládán v tom smyslu, že by se tento článek neměl použít, kdyby soud, jemuž byla věc předložena jako prvnímu, patřil k soudům smluvního státu (nebo členského státu), které obecně projednávají věci nadměrně dlouhou dobu⁷⁷.

82. Tento přísný výklad by mohl podle mého názoru natolik všeobecně rozšířen, aby do něj byla zahrnuta i taková námitka, jako je ta, jež vychází ze zneužití práva podat žalobu jako první, vzhledem ke znění uvedeného článku 27⁷⁸, který neobsahuje jiné podmínky než ověření totožnosti právního důvodu a předmětu a účastníků řízení, a vzhledem k zásadě vzájemné důvěry v ekvivalenci právních řádů členských států, k jejímž základům patří zejména toto ustanovení⁷⁹. Výhodou zmíněného ověření je, že je objektivní a není předmětem kazuistického posuzování.

83. Mám tedy podpůrně za to, že by pátá otázka měla být zodpovězena v tom smyslu, že v rámci použití čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 nemůže mít soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinnost zohlednit námitku žalobce, podle níž protistrana jednala zneužívajícím způsobem tím, že jako první zahájila řízení před soudem jiného členského státu.

b) K právu na soudní ochranu žalobce, který podal žalobu jako druhý (první část osmé otázky)

84. První část osmé otázky je v podstatě zaměřena na zjištění, zda musí být článek 27 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, musí, pokud je povinen použít tento článek, zohlednit kromě cíle zabránit vydání neslučitelných nebo vzájemně si odporujících rozhodnutí⁸⁰ i „právo na soudní ochranu“ nebo „právo na přístup k soudům“⁸¹, jež má žalobce, které podal žalobu k soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později.

74 — Na podporu tohoto názoru, podle něhož je možné učinit výjimku z pravidla přerušení řízení podle článku 27, jestliže skutkové okolnosti prokazují, že je jedna ze stran uplatnila zneužívajícím způsobem, švýcarská vláda uvádí, že v tomto smyslu byl již vydán rozsudek švýcarského Bundesgericht (rozsudek ze dne 6. července 2007, 4A_143/2007, E) ohledně ustanovení shodného s Úmluvou o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané v Luganu dne 16. září 1988 (Úř. věst. L 319, s. 9).

75 — K rizikům takovéto procesní taktiky viz Magnus, U., a Mankowski, P., *op. cit.*, s. 483 a násl., body 17 a 18.

76 — Tvrdí, že společnost Z. GbR podala žalobu v Itálii z důvodu délky řízení v tomto členském státě, aby zmařila její legální nabytí podílu M. Weber na nemovitosti nacházející se v Německu a odradila ji od toho, aby se bránila, zejména vzhledem k jejímu vysokému věku. Tvrdí, že zanedlouho po podání této žaloby v Itálii, se M. Weber, jež je stejně jako ona žalovanou v italském řízení, přestěhovala do Milána, kde se nachází advokátní kancelář jejího syna, který je členem vedení společnosti Z. GbR.

77 — Výše uvedený rozsudek Gasser (body 70 a 73).

78 — Tamtéž (bod 71).

79 — Tamtéž (bod 72).

80 — Což představuje hlavní cíl tohoto článku (viz bod 42 tohoto stanoviska).

81 — Tento naposled uvedený výraz je obsažen v odůvodnění předkládacího rozhodnutí týkajícím se zmíněné otázky.

85. Mám za to, že je vhodné omezit odpověď na výklad odstavce 1 uvedeného článku 27, třebaže takové upřesnění není v této otázce obsaženo. Projednávaná věc se totiž týká případu přerušení řízení soudem, u něhož bylo zahájeno později, na dobu, než bude určena příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první⁸², kdežto odstavec 2 téhož článku se týká předpokladu prohlášení se za nepříslušný, když je již zmíněná příslušnost určena.

86. Poukazuji na to, že předkládající soud je toho názoru, že ochrana práva na přístup právní ochraně nedovoluje odchýlit se od pravidla použitelného v případě litispendence. Tvrdí, že by to odporovalo zásadě vytýčené nařízením č. 44/2001⁸³, podle níž je ochrana jednotlivce zaručena stejně ve všech členských státech⁸⁴, s výjimkou mimořádných okolností⁸⁵, které se však v projednávané věci nevyskytují.

87. Osobně mám za to, že skutečnost, že je soudu členského státu umožněno *in concreto* zohlednit právo žalobce na přístup k právní ochraně, je sama o sobě v souladu s právem na účinnou soudní ochranu⁸⁶ zaručenou články 6 a 13 EÚLP, jakož i prvním a druhým pododstavcem čl. 47 Listiny⁸⁷. Upřesňuji, že Soudní dvůr již rozhodl, že základní práva na „na účinnou právní ochranu“ a „na přístup k nestrannému soudu“ ve smyslu tohoto článku Listiny musí být chráněna, včetně ochrany v rámci použití nařízení č. 44/2001⁸⁸.

88. Nicméně mám za to, že výklad čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001, byť proveden ve světle Listiny, nemůže vést ke změně významu tohoto článku. Tento článek představuje totiž ustanovení čistě technické⁸⁹, jehož použití by podle mého názoru nemělo představovat žádný problém z hlediska článku 47 Listiny, jelikož strany sporu, jenž byl předložen soudu, u kterého bylo řízení zahájeno později, mají z logiky věci, pokud jde o soudní systémy členských států, právo na přístup ke spravedlnosti a záruku, že se jim dostane spravedlivého řízení před soudem, u něhož bylo řízení zahájeno jako první.

89. Komise zdůraznila, že jakmile jsou splněny omezující podmínky stanovené zmíněným článkem 27, má soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinnost přerušit řízení, a to i z moci úřední a bez zohledňování jiných skutečností, například účinnosti přístupu žalobce ke spravedlnosti. V tomto ohledu nemá posuzovací pravomoc na rozdíl od pravomoci, kterou mu přiznává čl. 28 odst. 1 tohoto nařízení.

90. Proto podpůrně navrhuji podat na první část osmé otázky zápornou odpověď.

82 — Viz bod 15 tohoto stanoviska.

83 — Viz zejména bod 16 odůvodnění uvedeného nařízení.

84 — Upřesňuje, že tato zásada je přijata, třebaže ve skutečnosti existují rozdíly mezi členskými státy, což bylo známo při přijetí nařízení č. 44/2001, a platí to dosud.

85 — Uvádí extrémní situace, kdy je činnost prvního soudu, k němuž byla podána žaloba, přerušena, například následkem ozbrojených konfliktů nebo přírodních katastrof, jejichž účinky trvají po dlouhou dobu a brání výkonu spravedlnosti.

86 — K tomuto pojmu viz zejména Prechal, S., a Widdershoven, R., „Redefining the Relationship between ‚Rewe-effectiveness‘ and Effective Judicial Protection“, *Review of European Administrative Law*, 2011, svazek 4, č. 2, s. 31.

87 — Viz bod 55 tohoto stanoviska. Mám za to, že jsou zde zvlášť dotčeny dva aspekty zmíněného práva: jednak by účinky litispendence mohly na straně žalobce, který podal návrh na zahájení druhého řízení, vytvořit překážku přístupu ke spravedlnosti, a jednak by dlouhá doba trvání prvního řízení mohla vést k porušení práva na spravedlivý proces.

88 — Co se týče dodržování práva na obhajobu, viz rozsudek ze dne 15. března 2012, G (C-292/10, bod 47 a násl.). Viz též obdobně rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, Sb. rozh. s. I-14247, bod 59 a násl.), týkající se nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Sb. rozh. 19/06 s. 243), v němž Soudní dvůr zdůraznil, že systémy uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v členském státě stanovené uvedeným nařízením se zakládají na zásadě vzájemné důvěry mezi členskými státy ohledně skutečnosti, že jejich vnitrostátní právní řády mohou zajistit rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných na úrovni Evropské unie, a zejména v Listině.

89 — Článek nařízení č. 44/2001 se totiž omezuje na úpravu dělby pravomocí mezi soudy členských států, jimž byla současně předložena žaloba v témže sporu. Viz *per analogiam* výše uvedený rozsudek Gasser v němž Soudní dvůr požádaný o výklad článku 21 Bruselské úmluvy (shodný se zmíněným článkem 27), zejména pak při dodržení ustanovení článku 6 EÚLP (body 59 a násl.), zaměřil svou odpověď na systematiku této úmluvy a na důvěru, kterou smluvní státy vzájemně vkládají ve své právní systémy a své soudní orgány (bod 70 a násl.). Viz též Magnus, U., a Mankowski, P., *op. cit.*, s. 487 a násl.

C – K výkladu čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001

91. Tři předběžné otázky týkající se čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001⁹⁰ budou přeskupeny tak, aby bylo nejprve zkoumáno to, zda je toto ustanovení nepoužitelné, nejsou-li splněny podmínky použití čl. 27 odst. 1 tohoto nařízení (1), dále, které skutečnosti může vzít v potaz soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, když využívá pravomoci posoudit vhodnost přerušení řízení, jež mu v případě vzájemné souvislosti přiznává zmíněný článek 28 (2).

1. Ke vztahu mezi čl. 27 odst. 1 a čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 (šestá otázka)

92. Podstatou šesté otázky je určit, zda se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, musí před použitím čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 – týkajícího se přerušení řízení v případě vzájemné souvislosti – ujistit, zda se na spor, který projednává, nemusí použít čl. 27 odst. 1 téhož nařízení – týkající se přerušení řízení v případě litispendence – nebo zda se může přímo rozhodnout pro použití uvedeného článku 28, aniž by zkoumal případnou použitelnost uvedeného článku 27⁹¹.

93. Zastávám názor, že odpověď na tuto šestou otázku bude nezbytná pouze v případě, že by Soudní dvůr oproti tomu, co navrhuji, odpověděl na první čtyři předběžné otázky v tom smyslu, že se ustanovení článku 27 nařízení č. 44/2001 v projednávané věci použijí z důvodu totožnosti jak předmětu, tak právního důvodu i účastníků a bez ohledu na případnou výlučnou příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, a že tedy tato ustanovení mohou kolidovat s ustanoveními článku 28 téhož nařízení.

94. Domnívám se, že je vhodné nastolit mezi těmito ustanoveními logický, ne-li hierarchický vztah, aby tak byla uznána přednost použití zmíněného článku 27 před zmíněným článkem 28 vzhledem k rozdílům, které mezi nimi existují⁹².

95. Zaprvé mají uvedené články poněkud rozdílné cíle. Oba dva sice obsahují pravidla, jež mají za úkol zabránit v nejvyšší možné míře, aby byla v různých státech vydána vzájemně si odporující rozhodnutí ohledně téhož sporu⁹³. Z judikatury Soudního dvora nicméně vyplývá, že neslučitelnost je koncipována pružněji v souvislosti s článkem 28 nařízení č. 44/2001⁹⁴ než článkem 27 téhož nařízení vzhledem k tomu, že první z nich se snaží jen o usnadnění lepší koordinace soudní činnosti v různých členských státech⁹⁵.

90 — To znamená šestá, sedmá a osmá předběžná otázka.

91 — Irmengard Weber uvádí, že tato otázka vyvstává, jelikož se Landgericht München I dvakrát rozhodl přerušit řízení, nejprve na základě uvedeného čl. 27 odst. 1 a poté na základě uvedeného čl. 28 odst. 1 a 3, přičemž upřesnil, že původcem této opravy je Oberlandesgericht München.

92 — V tomto smyslu I. Weber a švýcarská vláda citují analýzu uvedeného článku 28 provedenou německou právní vědou [Rauscher, T., a Leible, S., *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR, Kommentar, Brüssel I-VO, LugÜbk 2007*, Sellier, Mnichov, 2011; Hüftege, R., in: Thomas, H., a Putzo, H. (dir.), *Zivilprozessordnung, Kommentar*, Verlag C.H. Beck, Mnichov, 32. vyd., 2011] a švýcarskou právní vědou [Bucher, A., *Loi sur le droit international privé/Convention de Lugano*, Helbing Lichtenhahn Verlag, Bazilej, 2011; Mabillard, R., in: Oetiker, C., a Weibel, T. (dir.), *Lugano Übereinkommen*, Helbing & Lichtenhahn, Bazilej, 2011].

93 — Viz s. 13 zprávy M. Jenarda uvedené v poznámce pod čarou 29 tohoto stanoviska týkající se ustanovení shodných s Bruselskou úmluvou, jakož i bod 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001.

94 — Ve výše uvedeném rozsudku Tatry (bod 53) Soudní dvůr ohledně článku 22 Bruselské úmluvy rozhodl, že „[k]e splnění cíle spočívajícího v řádném výkonu spravedlnosti musí být tento výklad [pojmu „vzájemné souvislosti“] široký a zahrnovat veškeré případy, kde existuje nebezpečí odporujících si rozhodnutí, i když mohou být tato rozhodnutí vykonána zvláště a jejich právní následky se navzájem nevylučují“. Viz též rozsudek ze dne 13. července 2006, Roche Nederland a další (C-539/03, Sb. rozh. s. I-6535, bod 22).

95 — Výše uvedený Rozsudek Tatry (bod 55) a stanovisko generálního advokáta Tesaura v této věci (bod 28).

96. Zadruhé se různé způsoby použití těchto ustanovení. Zatímco použití uvedeného článku 27 požaduje zejména kumulaci faktorů totožnosti právního důvodu a předmětu, použití uvedeného článku 28 je méně náročné. Při neexistenci ověření podmínek vyžadovaných pro litispendenci ve smyslu článku 27, bude tedy možné, aby se na dvě řízení, jež spolu nicméně navzájem dostatečně souvisejí, vztahovalo ustanovení týkající se vzájemné souvislosti, jsou-li mimoto splněna kritéria obsažená v čl. 28 odst. 3⁹⁶.

97. Zatřetí jsou účinky vyvolávané odstavci 1 čl. 27 odst. 1 a čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 navzájem velmi odlišné, třebaže obě ustanovení upravují přerušení řízení⁹⁷. Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, má totiž v případě vzájemné souvislosti prostor pro uvážení⁹⁸, tj. má v tomto případě možnost k vzájemné souvislosti nepřihlédnout a možnost nepřerušit řízení, což neexistuje v případě litispendence, kdy musí nezbytně dojít k přerušení řízení, a to i v případě, že žádná ze stran takovouto námitku nevznesla.

98. Navíc zdůrazňuji, že Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Tatry potvrdil, že otázka, jež mu byla položena ohledně oblasti působnosti článku 22 Bruselské úmluvy (odpovídající článku 28 nařízení č. 44/2001) „vyvstáv[ala] zjevně *pouze tehdy*, pokud nebyly splněny předpoklady pro použití článku 21 úmluvy [odpovídajícího článku 27 tohoto nařízení]“⁹⁹. Z toho vyvozují, že mezi těmito ustanoveními existuje vztah podřízenosti, jelikož se zmíněný článek 28 použije pouze při nepoužitelnosti uvedeného článku 27¹⁰⁰.

99. V důsledku toho navrhuji na šestou otázku odpovědět tak, že použití čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 skutečně předpokládá, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, dospěl po předchozím ověření k závěru, že kritéria použití čl. 27 odst. 1 téhož nařízení nejsou v rámci před ním probíhajícího řízení splněna.

100. Vzhledem ke znění této otázky¹⁰¹ nicméně upřesňuji, že podle mého názoru není nezbytné, aby se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, formálně vyjádřil cestou výslovného rozhodnutí o nepoužití článku 27 nařízení č. 44/2001 v dotyčné věci. Postačí, aby tento soud, hodlá-li přerušit řízení na základě článku 28 tohoto nařízení, systematicky přistoupil k předchozímu ověření případné použitelnosti uvedeného článku 27.

2. K údajům, jež musí být přezkoumány soudem, u kterého bylo řízení zahájeno později, v rámci použití čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001

101. Podstatou sedmé otázky a druhé části osmé otázky je žádost, aby se Soudní dvůr vyjádřil ke kritériím, která může vzít na zřetel Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, jestliže využije možnost přerušit řízení, již mu přiznává čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001, bylo-li již zahájeno řízení u jiného soudu, týkající se souvisejícího sporu. Zatímco první ze zmíněných otázek evokuje řadu konjunkturálních okolností (a), druhá otázka se týká práva na soudní ochranu žalobce, který podal žalobu k soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později (b).

96 — Ustanovení citované v poznámce pod čarou 5 tohoto stanoviska.

97 — Připomínám, že předmět dotyčné předběžné otázky nezahrnuje odstavce 2 zmíněných článků, jež se týkají prohlášení se soudem, u něhož bylo řízení zahájeno později, nepříslušným.

98 — Ohledně toho viz vodítka pro odpověď na sedmou předběžnou otázku uvedená výše.

99 — Body 49 a 50 (zdůraznění provedeno autorem tohoto stanoviska).

100 — Podle Cadiet, L., Jeuland, E. a Amrani-Mekki, S. (dir.), *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, Paříž, 2011, bod 129, je vzájemná souvislost jakousi nedokonalou překážkou litispendence“, jelikož „podmínky pro zjištění situace vzájemné souvislosti jsou méně přísné než podmínky týkající se překážky litispendence. Z toho plyne, že důsledky, které z toho plynou, jsou též méně závažné“.

101 — Předkládající soud uvádí nezbytnost toho, aby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, rozhodl.

a) K přezkumu okolností projednávaných sporů v případě přerušení řízení z důvodu vzájemné souvislosti (sedmá otázka)

102. Ve své sedmé otázce předkládající soud vyjmenovává čtyři faktory, jež by mohly, ale nemusely být relevantní pro účely posouzení vhodnosti přerušení řízení nebo vydání rozhodnutí soudem, u něhož bylo řízení zahájeno později, při výskytu vzájemné souvislosti, v souladu s čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001¹⁰².

103. Znění zmíněného odstavce 1 neobsahuje žádné náznaky odpovědi. Komise tvrdí, že úmyslem zákonodárce nebylo takovýto seznam sestavit. Mám za to, že je tím uvedenému soudu ponechána posuzovací pravomoc, avšak s tou výhradou, že bude ve všech případech respektovat cíl článku 28 tohoto nařízení, jímž je zamezit v zájmu řádného výkonu spravedlnosti v Unii souběžným řízením před soudy různých členských států a rozporům v rozhodnutích, jež by z nich mohly vyplynout¹⁰³.

104. Podle mého názoru by měl mít soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, možnost zohlednit veškeré konkrétní okolnosti, jež mu umožní určit, zda by bylo vhodné přerušit řízení ve věci, která mu byla předložena k projednání¹⁰⁴. V žádném případě se zde nejedná o to, aby bylo řečeno, že to či ono kritérium má absolutní hodnotu bez ohledu na konkrétní souvislosti, jelikož skutečnost relevantní v jedné věci není nutně relevantní ve věci jiné.

105. Dodávám, že předkládající soud neupřesňuje, zda se každé z kritérií, ohledně nichž klade otázky Soudnímu dvoru, má zohlednit izolovaně v tom smyslu, že by samo o sobě postačovalo. Podle mého názoru však žádné z nich nemůže být samo o osobě určující. Naopak je třeba, aby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, provedl ponderaci kritérií spočívající ve zvážení všech skutečností, které v projednávané věci hovoří ve prospěch, či v neprospěch přerušení řízení.

106. Nezávisle na tom, jaký přístup zaujme Soudní dvůr ke zmíněným čtyřem kritériím uvedeným v této sedmé otázce, nelze seznam, který v ní byl sestaven předkládajícím soudem, považovat za vyčerpávající. Na základě čl. 28 bodu 1 nařízení č. 44/2001 lze zohlednit celou řadu dalších faktorů posouzení. Například by bylo možno vzít v úvahu údaje, jakými jsou ty, jež uvádí v této souvislosti německá právní nauka citovaná I. Weber¹⁰⁵, nebo indicie, které identifikoval, nikoli výlučně, generální advokát Lenz¹⁰⁶.

102 — Je třeba rozlišovat mezi posuzovací pravomocí a určením, zda vzájemná souvislost skutečně existuje vzhledem ke kritériím blízkosti souběžných řízení, jež jsou vymezeny v odstavci 3 tohoto článku.

103 — Viz výše uvedené rozsudky Tatry (bod 55), jakož i Overseas Union Insurance a další (bod 16) týkající se cíle článku 22 Bruselské úmluvy, ustanovení shodné s článkem 28 nařízení č. 44/2001, jakož i bod 15 odůvodnění tohoto nařízení.

104 — Viz bod 75 stanoviska generálního advokáta Lenze ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 20. ledna 1994, Owens Bank (C-129/92, Recueil, s. I-117) k článku 22 zmíněné úmluvy.

105 — Irmengard Weber zmiňuje zájmy, jednání a motivaci účastníků řízení, intenzitu souvislosti, stav a dobu trvání řízení v projednávané věci, vyhlídky návrhu na úspěch, zásadu hospodárnosti řízení, co se týče úsilí, nákladů a blízkosti důkazů, příslušnost nebo nepřislušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno dříve, jakož i možnost uznání.

106 — To znamená „míru vzájemné souvislosti a riziko protichůdnosti rozhodnutí“, „dosaženou fázi odpovídajících řízení“ a „blízkost soudů, jímž byla věc předložena, ve vztahu ke skutkovým okolnostem“ (viz bod 76 stanoviska generálního advokáta Lenze ve výše uvedené věci Owens Bank). Tato kritéria vykazují analogii s kritérii, které byly zákonodárcem připuštěny v rámci změny nařízení č. 44/2001, ale pouze co se týče souběžných řízení v členském státě a ve třetím státě. Viz body odůvodnění 23 a 24, jakož i články 33 (o překážkách litispendence) a 34 (o věcných souvislostech) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 351, s. 1), v zásadě použitelné od 10. ledna 2015.

107. První z kritérií uvedených v předkládacím rozhodnutí se týká skutečnosti, že soud, který zahájil řízení jako první, sídlí v členském státě, v němž ze statistického hlediska řízení trvají déle než v členském státě sídla soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později. Podle mého názoru takového obecné hodnocení soudního systému jiného členského státu nemůže umožnit odchylku od použití čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001¹⁰⁷, a to vzhledem k zásadě rovnocennosti systémů členských států, z níž toto ustanovení vychází.

108. Naopak za předpokladu, že by soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, *in concreto* konstatoval, že vzhledem k tomu, že řízení bylo jako první zahájeno v jiném členském státě, vykazuje zjevně nadměrné trvání, mohl by z toho legitimně vyvodit, že v tomto konkrétním případě není vhodné, aby přerušil řízení z důvodu vzájemné souvislosti. V tomto ohledu je třeba *per analogiam* uvést, že Soudní dvůr již ohledně nařízení č. 2201/2003 připustil, aby soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, mohl pokračovat v přezkumu návrhu, uplynula-li přiměřená lhůta pro vyčkání odpovědi na otázky, které formuloval¹⁰⁸.

109. Druhé uváděné kritérium se týká případu, kdy soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, měl za to, že ohledně daného sporu je vhodné uplatnit právo členského státu, v němž sám sídlí. Podle mého názoru přitom soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemůže být oprávněn rozhodnout ani o určení práva použitelného na meritum sporu projednávaného před soudem, který zahájil řízení jako první, ani o schopnosti či neschopnosti posledně uvedeného soudu použít dotčené hmotněprávní předpisy¹⁰⁹.

110. Třetí uváděné kritérium, průkazně inspirované vyšším věkem obou stran původního sporu, se týká stáří jedné z účastnic řízení. Zdá se mi zřejmé, že tato individuální vlastnost nemůže být zohledněna, jelikož práva a povinnosti vyplývající z působnosti nařízení č. 44/2001 mají takřka bez výjimky neosobní povahu¹¹⁰.

111. Čtvrté a poslední kritérium uváděné v sedmé a poslední otázce se týká vyhlídek na úspěch žaloby před soudem, který zahájil řízení jako první. Nesouhlasím s tím, aby mohl být soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, oprávněn rozhodnout na základě předpokládané skutečnosti, jež má nastat v budoucnosti, o výsledku řízení probíhajícího před jiným soudem. Vzhledem k tomu, že zmíněný soud ani nevyslechl všechny účastníky řízení ohledně jejich návrhů v rámci prvního řízení, ani mu nebyly předloženy důkazy, o něž se tito účastníci řízení opírají, odporoval by takovýto postup zásadě řádného výkonu spravedlnosti a základnímu právu na spravedlivý proces.

b) K přezkumu případného porušení práva na soudní ochranu účastníka řízení v případě přerušení řízení z důvodu vzájemné souvislosti (druhá část osmé otázky)

112. Druhou částí osmé otázky je Soudní dvůr vyzván, aby rozhodl, zda soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, může nebo musí zohlednit ochranu práva žalobce, který k němu podal žalobu, na přístup ke spravedlnosti v rámci použití článku 28 nařízení č. 44/2001, tj. je-li dána vzájemná souvislost mezi řízením probíhajícím před tímto soudem a řízením probíhajícím před soudem jiného členského státu.

107 — Ve výše uvedeném rozsudku Gasser (bod 70 a násl.) Soudní dvůr rozhodl v tomto smyslu, ale ohledně ustanovení Bruselské úmluvy shodná s článkem 27 nařízení č. 44/2001, tedy v otázce litispence, nikoli vzájemné souvislosti.

108 — Rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, Purrucker (C-296/10, Sb. rozh. s. I-11163, body 82 a 83).

109 — *Per analogiam* ohledně odmítnutí uplatnit teorii „*forum non conveniens*“ v případě překážky litispence vyplývající z Bruselské úmluvy viz body 78 a 181 zprávy M. Schlossera zmíněné v poznámce pod čarou 36 tohoto stanoviska.

110 — Vyhrazuji mimo jiné případ žalob týkajících se osobnostních práv autora k jeho dílu.

113. Stejně jako v případě první části této otázky mám za to, že ačkoli předkládající soud neupřesnil předmět své žádosti, je vzhledem ke skutečnostem projednávané věci vhodné omezit odpověď na výklad odstavce 1 uvedeného článku 28. Jedinou možností, která zde bude zkoumána, je případ, kdy soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, zamýšlí řízení přerušit, a nikoli prohlásit se nepřislušným¹¹¹.

114. Podle mého názoru může ochrana základního práva hrát při použití čl. 28 odst. 1 uvedeného nařízení významnou úlohu. Na rozdíl od toho, co platí pro čl. 27 odst. 1 téhož nařízení, má totiž soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, v tomto rámci posuzovací pravomoc, jež mu umožňuje zajistit, aby nedošlo k závažnému porušení práva žalobce, který k němu podal žalobu, na přístup ke spravedlnosti článku 47 Listiny¹¹², v případě, že se rozhodne přerušit řízení. Proto je podle mého názoru vhodné odpovědět na druhou část osmé otázky kladně.

IV – Závěry

115. Vzhledem k předchozím úvahám navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky předložené Oberlandesgericht München odpověděl takto:

„1) V první řadě:

- Odpověď na třetí otázku: článek 22 bod 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že žaloba na určení, že žalovaný nevykonal platně ‚věcné předkupní právo k nemovitosti‘, podléhá výlučné příslušnosti, již toto ustanovení stanoví pro řízení, ‚jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem‘.
- Odpověď na čtvrtou otázku: článek 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, je povinen zkoumat, zda je na základě čl. 22 bodu 1 téhož nařízení sám výlučně příslušný, z čehož by vyplývalo, že by soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, byl nepřislušný a jeho případné rozhodnutí by nebylo podle čl. 35 odst. 1 uvedeného nařízení uznáno.
- Odpověď na sedmou otázku: článek 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemůže v rámci výkonu posuzovací pravomoci, která je mu přiznána, zohlednit úvahy, jako jsou: skutečnost, že se soud, který řízení zahájil jako první, nachází v členském státě, v němž ze statistického hlediska, a nikoli *in concreto* trvá řízení podstatně déle než ve členském státě, v němž se nachází soud, u něhož bylo řízení zahájeno později; skutečnost, že podle názoru soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, je třeba použít právo členského státu, v němž se nachází soud, u něhož bylo řízení zahájeno později; věk účastníka řízení nebo vyhlídky na úspěch žaloby před soudem, který řízení zahájil jako první.
- Odpověď na druhou část osmé otázky: článek 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v rámci svého rozhodnutí o přerušení řízení má soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, povinnost zohlednit právo žalobce na účinnou soudní ochranu, který k němu podal žalobu jako druhý.
- Na ostatní otázky není namístě odpovídat.

111 — Odstavec 2 tohoto článku se totiž týká možnosti prohlášení se nepřislušným, požaduje-li to jeden z účastníků řízení, s výhradou, že již bylo určeno, že soud, jemuž byla věc předložena jako prvnímu, je příslušný k rozhodování o spojených návrzích a jeho zákony mu umožňují je spojit.

112 — Viz též bod 87 tohoto stanoviska.

2) Podpůrně:

- Odpověď na první a druhou otázku: pojem ‚zahájení řízení [...] mezi týmiž stranami‘ ve smyslu čl. 27 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na případy, kdy mají oba účastníci řízení ve sporu postavení žalovaného v rámci prvního sporu a v jiném sporu mají postavení žalobce a žalovaného. Pojem ‚zahájení řízení v téže věci‘ ve smyslu téhož článku musí být vykládán v tom smyslu, že nezahrnuje případy, kdy jsou sice návrhová žádání a odůvodnění žaloby rozdílná, avšak je jim společná táž předběžná otázka.
- Odpověď na pátou otázku: článek 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, není povinen se zabývat námitkou jednoho účastníka řízení, že druhý účastník řízení se podáním návrhu k soudu, který zahájil řízení jako první, dopustil zneužití práva.
- Odpověď na šestou otázku: článek 27 odst. 1 a čl. 28 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládány v tom smyslu, že použití posledně uvedeného ustanovení je podmíněno tím, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nejprve rozhodne, že se na řízení, jež před ním probíhá, nevztahuje prvně uvedené ustanovení.
- Odpověď na první část osmé otázky: článek čl. 27 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemá v rámci rozhodnutí o přerušení řízení z tohoto důvodu povinnost zohlednit právo žalobce, který k němu podal žalobu jako druhý, na účinnou soudní ochranu.